

به نام خدا

راهنمای مختصر پروپوزال نویسی برای دانشجویان گروه روانشناسی

۱- انتخاب موضوع: سه روش عمده برای انتخاب موضوع (از ساده و سطحی به پیچیده و عمیق) شامل این موارد هستند:

۱- برحسب موضوع مورد علاقه، از بخش پیشنهادهای پژوهشی که در انتهای پایان نامه‌ها و رساله‌ها یا بعضاً مقالات پژوهشی ارائه می‌شوند موضوع انتخاب می‌شود. در این مورد پژوهشگران قبلی به موضوعاتی رسیده‌اند که تاکنون پاسخی به آن‌ها داده نشده است ۲- در مواجهه با مسائل و مشکلات زندگی واقعی سوالاتی برایمان ایجاد می‌شود که می‌تواند موضوع پژوهش باشد. برای انتخاب این موضوعات باید تحقیقات احتمالی قبلی را به دقت بررسی کرد که آیا پاسخی به آن داده شده است یا خیر. در صورتی که پژوهشی روی آن انجام نشده باشد می‌تواند به عنوان موضوع در نظر گرفته شود. ۳- با مطالعه‌ی منابع در حوزه مورد علاقه، ممکن است به ابهامات، سؤالات، ناهماهنگی‌ها، خلأ پژوهشی و نیز تناقضاتی دست یابیم که تاکنون مورد بررسی قرار نگرفته‌اند و می‌توان آنها را بررسی کرد.

۲- مقدمه: در مقدمه شرایط و وضعیتی که بر موضوع مورد بررسی تقدم دارد و به موضوع منتهی می‌شود را ارائه می‌کنیم. دانشجویان گرامی توجه داشته باشید که مسئله و مشکل مورد بررسی نباید در مقدمه مطرح شود، زیرا از مقدمه خارج است و بیان مسئله را زائد می‌سازد.

۳- بیان مسئله: در این قسمت باید مسئله یا مشکل و معضلی که فرد با آن درگیر است و تاکنون راه حلی برای آن یافته نشده است را به صورت "مستند و مستدل" ارائه کند. توجه شود که ارائه توضیح در مورد متغیرها و سپس آوردن سوال (question) در انتهای این بخش به معنای مسئله (problem) نیست. لازم است مشکل را بیان کنید. در چهارچوب نظری باید مسئله یا مشکل را در یک زمینه و گستره‌ی وسیع‌تر مورد بحث قرار داد. به سخن دیگر مسئله پژوهش را به عنوان یک مورد جزئی از یک چارچوب کلی‌تر مطرح شود و به این صورت موضوع پژوهش در یک ساختار منسجم به بدنه نظریه وصل شود.

۴- ضرورت و اهمیت پژوهش: در این بخش باید علت لزوم انجام پژوهش و علت اینکه چرا در حال حاضر انجام آن در اولویت است توضیح داده شود. دلایل اینکه انجام این پژوهش حائز اهمیت است نیز باید ارائه شود. همچنین کاربردهای نظری و عملی احتمالی یافته‌ها نیز ذکر شود. باید در نظر داشت که ضرورت و اهمیت در مورد "موضوع پژوهش" است نه در مورد "متغیرها" به صورت جداگانه.

۵- اهداف پژوهش: اهداف پژوهش، منظور و قصد پژوهشگر از اجرای پژوهش را بیان می‌کند که با عباراتی مانند شناسایی.....، مقایسه.....، تعیین اثر..... و مانند آن بیان می‌شود.

6- فرضیه‌ها یا سوالات: فرضیه حدس عالمانه و خردمندانه پژوهشگر در مورد رابطه احتمالی میان متغیرهاست که به صورت یک جمله خبری مثبت بیان می‌شود. توجه کنید که اگر پژوهشگر به دلایلی مانند تناقضات در یافته‌های قبلی نتواند فرضیه روشنی ارائه کند، آن مطالبی که در قسمت اهداف مد نظر دارد را به صورت سوال مطرح می‌کند. از این رو لازم نیست برای تک تک اهداف، هم سوال و هم فرضیه ارائه شود.

۷- متغیرهای پژوهش: متغیرهای پژوهش و نقش آنها (مستقل، وابسته و ...) ذکر می‌شود.

۸- تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها: ابتدا با استفاده از مولفان قبلی و به ویژه افرادی که در آن زمینه صاحب نظر و پیشگام هستند متغیرها به صورت مفهومی و سپس به صورت عملیاتی تعریف می‌شوند.

۹- مبانی نظری و پیشینه پژوهش: در بخش مبانی نظری موضوع مورد بررسی از منظر نظریه یا نظریه‌های مربوطه بررسی می‌شود؛ بدین معنا که نظریه‌های قبلی چه مطالبی در خصوص موضوع ارائه کرده‌اند. در قسمت پیشینه پژوهش، یافته‌های قبلی از ابتدا تا زمانی که به مسئله پژوهش ختم شده است، به صورت مختصر ولی منسجم ارائه می‌شود.

۱۰- روش پژوهش: در قسمت روش (Method) طرح پژوهش، جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری (توجه کنید که صرف ذکر نام روش نمونه‌گیری کافی نیست و مراحل انجام آن نیز باید ذکر شود)، ابزار (در قسمت ابزار باید مشخصات دقیق ابزار مانند سازنده، تعداد سوالات، شیوه نمره گذاری، خرده مقیاس‌ها، روایی (Validity) و پایایی (Reliability) ابزارها باید با ذکر عدد و رقم گزارش شوند و اکتفا به اینکه "روایی قابل قبول بود" کافی نیست. ذکر این نکته ضروری است که اصطلاحات تخصصی در کل متن باید یکسان به کار رود. به عنوان مثال در ترجمه دو واژه فوق از کلماتی مانند روایی، پایایی، اعتبار، قابلیت اعتماد، ثبات و ... استفاده شده است و نباید با این دلیل که پژوهشگران دیگر هر کدام از یک ترجمه استفاده کرده‌اند، از همه یا چند مورد از آنها استفاده کرد. این نکته در مورد سایر اصطلاحات کل متن باید رعایت شود. روش اجرای پژوهش و روش تجزیه و تحلیل داده‌ها همراه با ذکر نرم‌افزار مورد استفاده نیز در بخش روش ارائه شود.

۱۱- منابع فارسی و انگلیسی: برای استناد کردن در داخل متن و منبع‌نویسی در انتهای پروپوزال یا پایان‌نامه (رساله) حتماً لازم است یکی از کتابهای راهنمای منبع‌نویسی تهیه و بر اساس آن کار انجام شود. نمونه بسیار خوب کتاب روش تهیه پرسشنامه، تألیف دکتر علی اکبر سیف، نشر دوران است. ضمناً پروپوزال‌ها باید از نظر املائی و نگارش ویرایش شده باشند.